

Wat had God niet gezegd! De groei der Kerken, de materiële welstand, de staatkundige (politieke) invloed der Gereformeerde Kerken werden door hen geprezen en den volke voorgehouden. De kerkelijke prediking ontastte daarbij in een veelzijdig slechts op intellectueel-scholastische wijze volgende uiteenzetting over het theologische systeem van Kuyper en van de van oudsher overgeleverde confessionele formuleringen. En de bekende kerkelijke organisatie verstikte langzamerhand 't gansche kerkelijke en geestelijke leven. Dat geestelijk leven verstarde dan ook meer en meer in confessionalisme, uiterlijke kerkelijkheid, traditionalisme, formalisme en wereldgeleijkvormigheid.

Men ziet, het is nog al wat, dat Dr Geelkerken in zijn artikel den Gereformeerden nageeft. Er was en is niet veel goeds meer in die kerken. Wij moeten ook hier echter constateren, dat de auteur in deze kenschetsing niet voldoet aan den eisch der objectiviteit, maar dien met voeten treedt.

...

Onder deze omstandigheden kon op den duur een conflict tusschen deze twee stroomingen niet uitblijven. De eerste botsing ontstond in de Kerk van Amsterdam-Zuid. En wel met Dr Geelkerken zelf naar aanleiding van een predicaat over Zondag 3 van den Catechismus, waarin hij zeide, dat ons in Genesis 3 gegeven is de mededeeling Gods van de historische gebeurtenis van den zondeval, maar dat de juiste opvatting van de bijzonderheden, als bijv. het spreken van de slang, het wezen van de slang, de betekenis van de twee boomen in het Paradijs moeilijkheden boden. (Waarom geeft Dr Geelkerken naar eisch der volledigheid en der objectiviteit hier niet de coupure, gelijk hij deze aan de classis Amsterdam overhandigde? Kn.)

De klacht tegen deze uitlating bereikte, nadat de aanklagers door den Kerkeraad in het ongelijk waren gesteld, de classale vergadering van Amsterdams Kerken. In eerste instantie sprak ook deze den predikant vrij. (Is dit zoo? Wij weten op grond van officiële bescheiden, dat de klacht om formeele redenen door de classis terug verwezen werd naar den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, daar deze de zaak naar de opinie der classis nog niet afgehandeld had. De classis ging daarom op den materiële inhoud der aanklacht toen nog niet in. Dat is heel wat anders, dan dat de classis in eerste instantie den predikant vrijspak. Kn.)

Na een korte uiteenzetting der verdere kerkelijke procedure volgt dan een uitspraak, dat de eisch der Generale Synode van Assen 1926 om de bekende verklaring te onderteekenen, ongehoord en niet op de Belijdenis, noch op de Kerkenordening gegrond was. De afzetting van den predikant en van het deel van den Kerkeraad, dat het met hem eens was, geschiedde meteen machtsaanwending, die alleen uit wederrechtelijke grond opkomen kan. Men ziet, hoe Dr Geelkerken hier de Synode van Assen aan het wereldpubliek, dat „Ekklesia” ter hand neemt, voorstelt. Dat was een Synode, die tegen alle recht in handelde met een wellustig machtsmisbruik.

...

De verdere ontwikkeling in en na 1926 wordt dan in dezer voege beschreven.

In het land verwekten de besluiten der Synode opzien en verontrusting, binnen en buiten den kring der Gereformeerde Kerken. Velen maakten hun bezwaren kenbaar: hun confessionele bezwaren, daar de Synode op eenmaal den Kerken een dogmatistische opvatting opgedrongen had en aan haar vaststelling van de uitlegging van de vier bijzonderheden in Genesis 3 gelijke autoriteit als aan het Woord Gods had toegeschreven; ook kerkrechtelijke bezwaren, daar de Synode tegen de Kerkenordening in de zelfstandigheid en de rechten der plaatselijke Kerk had terzijde geschoven. (Wie het dogmatisch en het kerkrechtelijk rapport, ter Synode uitgebracht, leest, zal anders over deze zaken oordeelen. Kn.)

De vorming van het „hersteld Verband”, te beginnen met de kerken van Amsterdam-Zuid en Zandvoort, wordt dan beschreven. 't Begon zoo hoopvol. 't Gansche land was in beweging. Maar ach, VELEN begonnen zich ook te verbergen, toen het beslissende oordeel van de Synode gepubliceerd werd en deze overal de strengste maatregelen trof, om die beweging te stuiten. Meerdere predikanten pasten zich angstig en trouweloos aan de besluiten van de Synode aan, „onder behoud van hun eigen”, maar niet verder uitgesproken „meening”. (Namen noemen, Dr Geelkerken! Kn.)

...

Het laatste gedeelte van het artikel van Dr Geelkerken bevat de geschiedenis dezer kerkengroep. De beschrijving daarvan is niet vrij van zelfingenomenheid en overschatting, dus ook in strijd met den eisch der objectiviteit.

Deze kerken nemen naar de meening van den

auteur wel een zeer bescheiden plaats in onder de Protestantische kerkelijke gemeenschappen, maar ze zijn een groep, die voor de gezondheid van het Gereformeerde leven in Nederland niet zonder betekenis is. Den lezers moeten hierbij toch eenige vragen naar boven komen, als zij daarbij vernemen, dat de Kerk van Amsterdam-Zuid, die nauw verbonden is aan den persoon van Dr Geelkerken, alleen 3400 leden telt, terwijl de 24 andere kerken, tot deze behorende, samen 2600 leden tellen (doop- en belijdende leden samen). Heeft dit, nu de beweging reeds een 8-tal jaren oud is, niets te zeggen, daar zij aangekondigd was als een beweging van nieuw geestelijk leven? Wij weten, hoe klein de kringetjes en de kringen zijn in de verschillende plaatsen in ons land. Maar dat weet men buiten ons land niet. Uitbreiding werd niet gevonden. Krachtontplooiing bleef uit.

Toch wordt daartoe door Dr Geelkerken in zijn artikel nog een poging gedaan.

Daartoe geeft hij eerst, wat het confessionele standpunt betreft, letterlijk de verklaring zijner kerkengroep van 3 Maart 1931, die handelt over haar standpunt ten opzichte van de H. Schrift, de Kerk en de Belijdenis.

Deze kerken verdedigen dan ook naar zijn meening de orthodoxe gereformeerde leer, maar (hier komt weder een „Seitenhieb”) lijden niet aan versteening in conservatisme; integendeel (hier komt weder de lofprijzing van eigen huis), daar staat in hen een frisch kerkelijk en theologisch leven. En niet alleen de predikanten, maar ook „het Kerkvolk” neemt levendig deel aan de BRANDENDE TIJDVRAGEN. Nu, wat het eerste betreft, wij lezen onlangs, dat de Kerk van Amsterdam-Centrum, die toch eenige honderden leden telt, in dezen zomer des Zondagsavonds maar niet meer in godsdienstoefening samenkwam. En wat de deelneming aan de brandende tijdsvragen betreft, dit geschiedt zeker onder de leiding van Dr Geelkerkens ambtgenoot ter plaatse, Ds J. J. Buskes, in de richting van de beginselen der „Christendemocratische Unie”.

Na de mededeeling, dat een nieuwe Kerkenordening in voorbereiding is (dit schijnt niet zoo gemakkelijk te gaan, als men wel dacht, Kn.) volgt de bekendmaking, dat deze kerken tegenover den Staat geheel vrij zijn, geen financiële band met dit lichaam hebben en alles zelf bekostigen. Moet dit den indruk wekken, alsof dit met de oude Gereformeerde Kerken anders gesteld is?

En eindelijk moeten o.a. als teekenen van het nieuwe geestelijk leven gelden:

a. het contact met andere kerkengroepen. Predikanten van andere kerken mogen in deze kerken zelfs godsdienstoefeningen houden, als maar zekerheid aanwezig is, dat niet tegen de leer gepredikt wordt.

b. het in gebruik nemen, naast de psalmen van een nieuw gezangboek met 288 liederen, „een teeken van het frissche, energieke leven in deze kleine, maar „tatkragtige” kerkengroep”. Nu, dan is het frissche, energieke leven uit onze oude Gereformeerde Kerken ook gelukkig nog niet geweken, want zij hadden reeds van oude tijden af „Eenige Gezangen”, die thans uitgebreid zijn tot 29 liederen met 134 verzen.

Wij moeten concludeeren, dat de geschiedbeschrijving en uiteenzetting van de hand van Dr J. G. Geelkerken in zijn artikel „De Gereformeerde Kerken in Nederland in hersteld verband” in „Ekklesia”, niet volledig en niet objectief is en daarom in strijd met den opzet en bedoeling van de uitgave van dit werk. Helgeen te betreuren is.

B. A. KNOPPERS.

Doleerende opmerkingen.

In het „Kerkblad der Geref. Kerken in N.-O.-Indië” schreef Ds C. Mak een vijftal artikelen onder den volgende titel:

Eenige doleerende opmerkingen naar aanleiding van het verschijnen van de uitgave: „Eenige Gezangen”, in gebruik bij de Gereformeerde Kerken in Nederland, alsmede hare Formuleren van Eenigheid en Liturgie.

Omdat dit blad, ondanks herhaald bericht, mij reeds geruimen tijd niet meer gezonden wordt, heb ik de voorgaande artikelen niet gelezen. Dit laatste evenwel is me toegezonden uit den kring onzer lezers (veel dank!) Zoals men begrijpt, gaat het over de „Eenige gezangen”. Den schrijver gaat het met de reformatie van ons leven niet ver genoeg, niet vlug genoeg. We citeren hem in zijn geheel:

Laten we beginnen met de dingen te zien zooals ze zijn. Laten we erkennen, dat onze kerkelijke vergaderingen het van God gevraagde reformatische werk niet hebben kunnen volbrengen, omdat daar een ban is in ons leger. Dat in dit opzicht zelfs de uit-

drukking met pelagiaanschen klank geldig is: het volk krijgt zijn synodes, die het verdient! En zijn gezangen en liturgie, die het verdient! Ons gereformeerde volk was in 1918 niet wakker tot reformatie in grooten stijl en is het heden in '34 nog niet! Daar is geen „beweging” in ons volk gaande, gelijk we dat van een volk des verbonds verwachten mogen! Daar is in de breede lagen van dat rijkgezegend volk des Heeren in ons vaderland geen bewust verlangen om van die genade Gods te zingen met dankzegging op de schoonste wijze, diep uit het hart, dus met eigen stem, dus b.v. in een geheel nieuwe psalmberijming en dus actueel als Nieuw-testamentische Gemeente ook in nieuwe geestelijke liederen! Er is geen roepingsbesef om in dezen tijd met zijn eigen vragen en noden, waarin weer op heerlijker wijze de rijkdom der schrift kan gezien worden dan door de generaties van vier eeuwen terug, er is geen roepingsbesef zeg ik, om in een geheel nieuw belijdenisschrift in actuele taal een getuigenis te geven zichzelf, den ouderen (opdat zij droomen droomen!) den jongemensen (opdat zij perspectief zien en profeteeren mogen!); om een getuigenis te geven aan deze wereld-in-nood-en-donkerheid: geen roepingsbesef om daarin allereerst en het meest den Naam des Heeren groot te maken. Daar is geen bewustzijn, dat geloofsleven is verbondsleven, dat van onzen kant moet uitkomen in onze bewijzen van wederliefde en wederwoord jegens den Heere! Dat een gaan is van kracht tot kracht steeds voort in gedurige actuele bewogenheid over dat meegaan van dien Engel des Heeren, Christus!

Wat we wel hebben, dat is gebreken: stilstand en hier en daar o, zoo voorzichtig een verderkruipen! Bangheid allerwege om een paar stappen te doen! Bangheid om reformatisch tot kloeke daden te komen vanwege het trage, achterblijvende volk, waarmede zachtzins dient gehandeld te worden. Bangheid om een voet te verzetten, omdat men op de oude plek zoo veilig en zoo vast geplant staat. Meer angst uit zelfbehoud en om zelfhandhaving dan uit schroom voor het heilige. Een statische geloofshouding in plaats van een statisch-dynamische: een houding van stilstand, in plaats van één van moedige, vreugdevolle beweging, in geloof verzekerd van vast uitgangspunt en leiding des Geestes! Daarom een conservatief, angstvallig zich vastklemmen aan het oude alleen, aan het bezit: altijd zich beroepen op het verleden, op Calvijn en nu al op Bavinck en Kuyper, wil je „veilig” gaan en de kans ontlopen, dat men zich in gesprekken en kerkbodes allerwege bezorgd gaat maken, wanneer je es iets nieuws beweert! Zelfs de „Eenige” gezangen, andere beproefde, klassieke liederen ten spijt, vooral veilig gezocht en gekozen uit Da Costa's poëzie: Inderdaad bezit de gemeente in deze grootsche, benauwende tijden, geen actuele geloofslideren, die klassiek zullen worden. Teekend ook! Zoo moet een nieuw catechisatieboek vooral ook de oude belijdenisschriften naderbij brengen (ben ik vóór, we kunnen de kerndingen nog niet beter zeggen, maar het moest bij allen eerbied voor het traditionele niet noodig zijn al dat gekleef aan het oude). Daarom stilstand t.a.z. van de groote vraagstukken: bijbel, inspiratie. En het wordt niet eens als schuld gevoeld, wanneer we daar zaken van leertucht hebben, telkens sinds 1920, en predikanten moeten worden veroordeeld en uitgezet, terwijl wij (Gode zij dank) dan nog wel weten te onderscheiden wat niet naar de Schriften is, maar zelf niet positief en klaar en nieuw weten te zeggen, hoe die problemen wel zuiver gezien en opgelost moeten worden! Terwijl daar in Zwitserland een groepje theologen opstaat (men moge dan denken over de zuiverheid van hun gereformeerdeheid, wat men wil), die het in 10 jaar klaar speelt, de overwonnen gewaande en in een hoekje geschoven theologie der Reformatie, in het bijzonder die van Calvijn, voor het Forum der theologische wereld te brengen! Waar nu het calvinisme weer allerwege de volle aandacht heeft, staan wij niet klaar om in deze situatie te spreken, zoo dat men naar ons luistert en het van ons verwacht, van ons, de meest-begnadigden van ouds! Het volk met eigen christelijke universiteit en Theologische School!

Bangheid door zoo éézijdig naar het verleden gekeerd te zijn en zichzelf en alles maar te dekken achter dien groten schutspatroon Calvijn. Maar als je Calvijn leest, zijn Institutie, zijn commentaren, zijn brieven, neen maar als er één geweest is, die de taal van zijn tijd sprak en overeenkomstig de vragen van zijn tijd de Schrift deed spreken, die waarlijk actueel was, voor 100 procent reformatisch „nieuw”, vooruitstrevend, baanbrekend, bezielend, bewogen... dan was het Calvijn! Soms kunt ge de gedachte niet van u afzetten, dat heel veel Calvijn-aanhangers van onze dagen, geestelijk en letterlijk, kippen-vel zouden krijgen over de „beweging”, die een Calvijn in dezen tijd zou veroorzaken!

Wat we wel hebben is te vergelijken met den toestand van meeraangehaanden dominee op Zaterdag avond bij zijn oude, omgewerkte preek. Toestand van ziele-matheid en oppervlakkigheid en geesteloosheid van geloofsleven. Veel onderlinge kritiek en onderling gehaspel en weinig zelfkritiek en gezamenlijken opbouw: schrikbarend veel geloofsonzekerheid en ingezonkenheid, weinig bezieling en blijmoedig getuigenis: veel individualistisch, egocentrisch geloofsleven, zoo weinig krachtens het verbond een bewust kerkelijk gemeenschapsleven, altruïstisch, ten allen tijde bereid tot eerbied en getuigenis, immer van zich af wijzende, boven zichzelf uit naar Christus heen. Vooral weinig solidariteitsgevoel: in de gemeente niet meelijden en zich meeverblijden met den ander: ten aanzien van de wereld daarbuiten zich niet (van behoorte, van nature tocht!) ootmoedig verbonden wetende met al die andere medemenschen in nood-van-zonde-en-dwaling en daarom meer evangelisatiecommissies dan een in liefde en voorbede bewogen, evangeliseerende gemeente! Geen solidair gevoel t.a.z. van reformatische roeping, geen solidair schuldgevoel ook t.a.z. van haar onvervuld-zijn. Niet verstaande, dat er in het persoonlijk leven te weinig wezenlijke, waarachtige dagelijkse bekeering is — bij allen — en dat deswege de Synodes met onmacht geslagen zijn en daarom ook (wie heeft

op zijn k
schien we
Dr Uhlin
gezoekt on
en toch ha
Het is
houd en
maar de
Die niet
inderdaad
volle real
hand-ligge
in ongeho
wone, dag
der oprec
zeer gewe
geheiligd
kleine er
in den t
dom des
niet meer
de zeven
op ons to
mijns na
zaglijk ve
„Ik heb t
Doe de ee
matheid
letten het
oprechte
gehoor
de altijd
Geest int
dat dié
God. Wo
getugen
staat niet
eens „kla
god zal
die „onz
gereforme
schap en
meerd ad
Maar n
men en
mogelijk
gevonden
tegen in
ons volk
gelijk die
een volk
door zich
neiging o
heid, in
te sluiten
de geme
heeft da
leden, ni
overal ee
(dat is g
professor
dat moe
teleurst
een leeu
en princi
meerden
keerde r
hoe de f
aller ger
en je he
er niet
steer f
zij we
weten,
teeken
Eerst i
God ons
zal het o
stijl. En
zullen de
Ik nee
handen!
mijn oog
en dat de
gaders”
dat voor
der onde
meld sta
ondankh
goede, d
wordt? N
zijn dien
boven ve
ons Gezz
Het ko
het jaar
op ons v
wezen in
wordt ui
feestvier
wordt vi
laatste 2
met het,
al ons v
met onze
Als ik
gehouden
ziel over
zo'n sti
zwijgen
van één,
omdat h
„het hac
Gij hebt
diken to
gevoel ei
een door
Zoo se
wakker,
verootmi
geve Go
verheerl

dig is; het volk
n zijn gezangen
formeerde volk
in grooten stijl
is geen „bewe-
st van een volk
is in de breedte

Heeren in ons
van die genade
de schoonste
stem, dus h.v.
dus actueel
ook in nieuwe
ngsbeseft om in
nooden, waarin
der schrift kan
an vier eeuwen
ik, om in een
tueele taal een
eren (opdat zij
hen (opdat zij
t!); om een ge-
nood-en-donker-
llereerst en het
maken. Daar is
bondleven, dat
bewijzen van
len Heere! Dat
steeds voort in
lat meegaan

n: stilstand
verderkruipen!
appen te doen!
daden te komen
volk, waarmede
Bangheid om
de oude plek
Meer angst uit
in uit schroom
ouding in plaats
ding van stil-
te, vreugdevolle
st uitgangspunt
servatief, angst-
alleen, aan het
et verleden, op
r, wil je „veilig“
zich in gesprek-
d gaat maken,
elke „eenige“
ke liederen ten
uit Da Costa's
in deze groot-
gehoofslieden.
ook! Zoo moet
ok de oude be-
en ik vóór, we
r zeggen, maar
raditionele niet
oude). Daarom
stukken: Bijbel,
schuld gevoeld,
hebben, telkens
den veroordeeld
k) dan nog wel
r de Schriften
en nieuw weten
uiver gezien en
in Zwitserland
oge dan denken
rdheid, wat men
peelt, de over-
geschoven theo-
die van Calvijn,
reld te brengen
ge de volle aan-
in deze situatie
stert en het van
genadigen van
universiteit en

het verleden ge-
naar te dekken
alvijn. Maar als
mentairen, zijn
eest is, die de
nstig de vragen
en, die waarlijk
reformatoisch
d, bezielend, be-
kunt ge de ge-
veel Calvijn-aan-
letterlijk, kippen-
, die een Calvijn

en met den toe-
ee op Zaterdag-
k. Toestand van
n geesteloosheid
iek en onderling
samenlijken op-
ekerheid en in-
moedig getuig-
sch geloofsleven,
bewust kerkelijk
allen tijde bereid
zich af wijzende,
n. Vooral weinig
d met meeliden
a aanzien van de
soorte, van nature
met al die andere
dwaling en daar-
in een in liefde
rende gemeentel-
itorische roeping,
van haar onver-
het persoonlijk
tge dagelijkse
wege de Synodes
n ook (wie heeft

op zijn knieën daarvoor schuld beleden — ach mis-
schen wel meer dan 7000, God geve het) een man als
Dr Ubbink, een broeder-voorganger, zijn leven lang
gezocht en gedacht heeft (meer dan troepen collega's!)
en toch het goede spoor is bijster geraakt!

Het is tragisch zooals men in ernst zoekt naar be-
houd en handhaving van het gereformeerde belijden,
maar de diepere schuldzaak niet schijnt te zien.
Die niet zoozeer ligt in afwijking van de leer (die
inderdaad niet alleen een gevaar is maar al onheil-
volle realiteit) maar dieper, wilt ge eerder-voor-de-
hand-liggende, eenvoudig naar mijn volle overtuiging
in ongehoorzaamheid, in onbekeerlijkheid van het ge-
wone, dagelijkse leven. De sfeer der godzaligheid,
der oprechte vroomheid is uit onze gezinnen al te
zeer geweken. Het geloofsleven wordt er niet meer
geheiligd in zelfverloochening en zelfoverwinning in
kleine en groote dingen; men leeft niet meer bewust
in den troost van Zondag 1, als degenen, die het eigen-
dom des Heeren zijn en dus zichzelf niet meer mogen,
niet meer behoeven te leven. Daarom is zooveel uit
de zeven brieven aan de Gemeenten van Klein-Azië
op ons toepasselijk: „ik weet uwe werken, dat zij om
mijns naams wil gearbeid hebt“ (ja, daar wordt ont-
zaglijk veel gedaan voor Christus en Zijn Rijk!), maar:
„ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde verlaten hebt.
Doe de eerste werken en zoo niet...“ Zoo heeft zich de
matheid gelegerd over onze hoofden en nevelen be-
letten het verre uitzicht! Men verstaat niet, dat den
oprechte het licht opgaat in de duisternis, dat de
gehoorzame, de dagelijks voor God wandelende,
de altijd zich bekeerende, dat di door den Heiligen
Geest innerlijk de zaligheid ervaart van het geloof,
dat di doorbreekt tot de waarachtige kennis van
Gods Woord, de levende kennis, die bezielt en tot
getuigen dringt en tot roemen in den Heere! Men ver-
staat niet, dat wij bekeering noodig hebben, om het
eens „klassiek“ te zeggen, eenvoudig praktijk der
godzaligheid! Het zou wel kunnen wezen, dat die
„onzuivere nochtans effectieve“, heelemaal-niet-
gereformeerde Buchmanbeweging in deze een bood-
schap en een vermaning is van God aan ons gerefor-
meerd adres!

Maar men verstaat niet. Men weet al van alle stem-
men en stroomingen van buiten tevoren, dat het
mogelijk goede daarin, allang en beter bij ons zelf
gevonden wordt en dat wij slechts hebben pal te staan
tegen invasie van onzuiverheden. Men staat onder
ons volk tot zijnzelfs groote schade zoo weinig open,
gelijk die „openheid“ een wezenlijk kenmerk is van
een volk op reis, een volk met toekomst, een al maar
door zich reformeerend volk. Men heeft veel meer de
neiging om zich, onbewust vaak van zelfgenoegzaam-
heid, in eigen welbesloten en ommuurde vesting op
te sluiten, alsof de wekelijksche geloofsbelijdenis van
de gemeenschap der heiligen niet wijder onspanning
heeft dan eigen geloofsgenooten en, waarachtig be-
leden, niet tot veel grooter zegen kan zijn. Zoo zie ik
overal een strijden tot behoud van de oude waarheden
(dat is goed, de Heer eischt dezen strijd!) en h.v. een
professor Schilder, die (hij zij er voor gedankt, want
dat moet ook geschieden) alle vermoedenissen en
teleurstellingen en misverstanden ten spijt, vecht als
een leeuw om de problemen en probleemjes scherp
en principieel te stellen, opdat die christelijk-gerefor-
meerden eens eindelijk zouden inzien, dat ze om ver-
keerde redenen „afgescheiden“ leven — en ik weet,
hoe de Synode ernst gemaakt heeft met de éénheid
aller gereformeerden en er een adres is uitgegaan —
en je hebt hoe langer hoe meer het gevoel, dat we
er niet mee opschieten, tenzij er een andere
sfeer komt, uit den Heiligen Geest, ten-
zij we allen een iegelijk aan den lijve
weten, actueel weten, wat bekeering be-
teekent.

Eerst reformatie in het persoonlijk leven, dan zal
God ons laten zien, wat een kerk-reformatie is! Dan
zal het ook ineens gaan, met een vaartje en in grooten
stijl. En alle belemmeringen, waar we nu mee „zitten“
zullen door den vloed des Geestes weggeduwd worden!
Ik neem nog eens het geschenk van de Synode in
handen! Dat „oude“ nieuwe boek! Ineens weer valt
mijn oog op die ouderwetse notentekens van Kok
en dat de commissie in haar voorrede het woord „mits-
gaders“ gebruikt en ik kan het niet helpen, dat me
dat voor oogen doet schemeren, alsof bij de namen
der onderteekenaars ook Rogerman en Datheen ge-
meld staan! Mag ik met dat Liturgie-boek in handen
ondankbaar zijn en heb ik geen oog voor het vele
goede, dat onder ons gevonden wordt en gewerkt
wordt? Neen, ik dank mijn God voor alles, dat hij tot
zijn dienst op aarde ons gelaten en ons gegeven heeft
boven vele anderen. Hem zij dank voor het goede in
ons Gezangen- en Formulierenboek!

Het komt me weer vanzelf in de gedachten, dat dit
het jaar is van het „Eeuwfeest“ der Afscheiding, waar-
op ons volk behoort te danken voor wat God ons be-
wezen heeft. Als het nu maar niet alleen als jubeljaar
wordt uitgeroepen, als het nu maar geen oppervlakkig
feestvieren wordt! Als het nu maar écht een gedenken
wordt voor Gods Aangezicht al de 100 jaar, ook de
laatste 20, die de Heere ons geleid heeft! Opdat we
met het „nieuwe“ Liturgie-boek op elken kansel boven-
al ons verootmoedigen, ons bekeeren en het Verbond
met onzen God vernieuwen!

Als ik eens zoo'n oude preek heb bijgewerkt en
gehouden, dan spreekt er in al den nood van mijn
ziel over zulk gehrekkig dienstwerk toch heimelijk
zoo'n stille vreugde, die ik niet kan, noch mag het
zwijgen opleggen. Het is de „paradoxe“ blijdschap
van één, die zooveel leed en last van zijn nood heeft,
omdat hij, de dienaar, zijn Heer moet toestemmen:
„het had anders gekund. Gij hebt mij verder geleid.
Gij hebt mij méér gegeven dan in zulk schamel pre-
diken tot uiting komt. Heer, ik dank U voor dit nood-
gevoel en voor deze schaamte“. En deze ervaring wordt
een doorgang tot afhankelijk en rijker genadedienst!

Zoo schudde de Geest des Heeren het schuldgevoel
wakker, zoo verwekte hij allerwege verootmoediging,
verootmoediging, en nog eens: verootmoediging. Zoo
geve God mij en de gemeenten en allen, voor wie de
verheerlijking van Gods Naam boven alles ga, dat

wij zoolang dit Liturgie-boek op den kansel blijft lig-
gen doliëren zullen!

Doliëren met de verborgen vreugde in ons hart, dat
er reformatie komen kan en komen moet, omdat we
rijker kunnen zijn dan waarmee we voor den dag
kwamen, omdat Christus onze Leidsman geweest is.

Het artikel schijnt ons een antwoord waard.

We zullen daarom in „Kerkelijk Leven“ (zoo
mogelijk te beginnen deze week) in enkele losse artikel-
tjes er iets over zeggen. Ik moge dus daarheen ver-
wijzen.

K. S.

Verzoening van „zielen“ is geen verzoening van „standpunten“.

„Die Kerkblad“ (Zuid-Afrika) schrijft:

Die pers het algemene rugbaarheidsgevee aan die
beking van Dr Snyman, predikant van die Ned.
Geref. Kerk van Stellenbosch, tot verdraagsaamheid,
wat aanleiding gevee het tot schuldbelijdenis en ver-
zoening met Prof. Dr J. du Plessis.

Dat Dr Snyman verkies het om openbaarheid te
gee aan hierdie vir hom sentrale gebeurtenis in sy
lewe is te danke aan 'n bekeringsprediker, 'n sekere
mnr Fletcher wat opgang gemaak het in Kaapstad
en Stellenbosch en aangeprys is deur „Die Kerkbode“
en Dr Snyman om sy wonderbaarlike bekeringsstegniek.
Hierdie sensasionele bekeringsgeschiedenis sal nog 'n
nasleep hê in die onderwerping van die Kerkraad
van Stellenbosch aan die Ring van Stellenbosch, en
aan die opstelling van die kansel van Stellenbosch
vir die betrokke professor met wie Dr Snyman saam
gebid het aan die woning van die professor.

Hierdie wending in die houding van die predikant
van Stellenbosch is met vreugde begroet deur die
volgelingen van Prof. du P., wat natuurlik geen rede
het om ook bekeerd te word nie.

Reeds het die Transvaalse leier onder die predi-
kante, Ds Nicol van Johannesburg, van hom laat hoor.
S.Eerw. het sy blydschap te kenne gegee oor die
gebeurtenis en die stelling van die moderniste in
Transvaal beklem, n.l. dat nie die kerklike „howe“
nie, maar die sogenaamde teologie die leersverskille
in die kerk moet uitmaak wat die leermeester, Prof.
du P. altyd geëis het.

Verder hoop Ds Nicol dat die omkeer in die lewe
van Dr Snyman die atmosfeer sal suiwer (natuurlik
vir die moderniste!) in Stellenbosch en dat dit sal
dien om die „Professor te rehabiliteer“.

Dit blyk dus dat die bekeering van Dr Snyman toe-
gejuig word deur die Du Plessis-mense in die N.G.
Kerk.

Ons het hier weer 'n sprekende voorbeeld van die
vrugte van die metodisme wat dikwels in die geskie-
denis in diens van modernisme en liberalisme ge-
staan het teenoor die reformatie.

So was dit in die tweede helfte van die 19de eeu
toe die liberalisme 'n bondgenoot geword het in die
metodistiese opwekkingsdienste vanaf 1860. Die meto-
distiese metode is, as daar leersverskille kom, om die
mense te bekeer en onder die emosionele (gevoels)
stemming die verdraagsaamheid te bewerk — dan is
daar vrede! Maar ten koste van die suiwer leer!

„Die Kerkbode“ en Prof. du Plessis self is baie in-
genome met die veranderde houding van die predikant
van Stellenbosch, en die Professor spreek uit dat hier-
die toenadering geskied met behoud van eie oor-
tuigings, en dat hulle almal tog net oor onder-
geskikte punte verskil, en in die groot saak een is.
Dit is ook die gees van verdraagsaamheid ten opsigte
van die leer.

As 'n mens hierdie verdraagsaamheid 'n bietjie rek-
baar maak, dan kan ons nou maar almal die verskille
opsy sit, en uiteindelik, as die Roomse ons wil verdra,
met hulle ook tot 'n vergelyk kom, want in die hoof-
saak, so kan geredeneer word, is ons met hulle ook
eens.

Wonderlik dat mense nou op politieke en op gods-
dienstige gebied uitvind dat hulle net oor onder-
geskikte punte al die tyd verskil het en rusie gemaak
het, en dat die saamsmeltingsproses na die ontdekking
ongehinderd kan deurgaen, elkeen egter nog „met be-
houd van eie oortuigings“.

Hoe op aarde kan Ds Nicol met sy leier, die Pro-
fessor van Stellenbosch, wil hê dat leersverskille nie
deur kerklike samekomste nie, maar deur teologie
moet behandel en uitgemaak word?

Wie is die Teologe dan? Dit is tog nie teologies
toegeruste mense wat as 'n kaste afgesonder is nie.
Die Teologe is tog Professore in die Teologie, en pre-
dikante wat dienaars is van die kerk en gebind is
deur 'n Belydenis-formulier.

Moet die kerk dan maar toesien dat sy teologe deur
allerlei soort van leer-onderting verskil en allerlei
ketterij verkondig?

En as die teologe dan oor 'n leerpunt beslis het
moet die kerk dan maar aanvaar wat deur die meerder-
heid van teologe-stemme as resultaat van die teolo-
giese wetenskap uitgemaak is? Of as die Teologe nou
in die sin het om altyd maar te debiteer en te
argumenteer en nie tot 'n beslissing kom nie, moet
die kerk hulle maar hul gang laat gaan, en of van
hulle geen notisie neem of hulle toelaat om die rus
van die kerk te versteur?

Nee, die kerk moet rus hê, en in die rustige atmos-
feer van sy Belydenis moet deur bediening van
Woord en Sakramente die gemeente gebou word.

Daarom moet elke sogenaamde teoloog wat predi-
kant of professor is, hom onderwerp aan die belydenis,
sodat hy nie 'n rus-versteurder of skeurmaker sal
wees nie. En als hy dan besware teen die Belydenis
het? Ja, hy moet dan op wettige wyse sy be-
sware nie voor die teologe lê nie, maar voor die kerk
in Sinode vergader, waar ook teologe sal wees wat
hom sal aanhoor en, of met hom instem en daarom
die Belydenis wysig, of van hom verskil en hom
verpik om hom te onderwerp sodat die waters van
die kerklike lewe nie beroerd word nie, of die kerk
bedank om buite die mure van die kerk rustig en
lustig te teologiseer sy teologie.

Hierdie verdraagsame advies om die predikante te
laat uitmaak wat waarheid is is nie alleen gevaarlik
nie, maar ook in stryd met die geskiedenis wat leer
dat al die strydvrue en rusies tussen teologe besweer
is deur Sinodes. Dink maar aan Arius en Athanasius
en die Sinode van Nicea, en voorheen, selfs in die
Bybel aan Paulus en die Judaïstiese predikante en
die vergadering van Jerusalem, aan Gomar en
Arminius en die Sinode van Dordt — enkele voor-
beelde uit honderde.

K. S.

BOEKBESPREKING

Kerstnummer „De Spiegel“.

N.V. Gebrs Zomer & Keuning's Uitg.-Mij —
Wageningen.

Te laat om nog voor Kerstmis daarvan aankondiging
te doen, ontvingen we het Kerstnummer van „De Spie-
gel“. Maar rondom Kerstmis blijft toch de sfeer in de
huiskamer, waarin zoo'n Kerstnummer op z'n plaats is.

De meditatatie (bij voortreffelijke illustratie) is van
Ds D. A. v. d. Bosch; over Bethlehem schrijft D. A. J.
Klimmen een interessant artikel; C. J. Lanooy vertelt
van de Pottenbakkerskunst; K. Norel geeft een verhaal:
Kerstnacht in het ijs; Mevr. C. Th. Jongejan—de Groot
levert eveneens een belletristische bijdrage: De Messias-
Bode; zooals ook Ds W. J. J. Velders: In donkere dagen
licht; M. Martien: De aanbidding zonder naam; A.
Looyen: De Boodschap; Jan Verheyen: De Grot van
Bethlehem; G. Kromdijk schrijft, bij mooie afbeeldingen,
een artikel over: Bloemen en Planten met Kerstmis;
Netty Klingen over: Kleeding-Besognes in vroeger tijden.
Eindelijk geeft Mevr. C. Th. Jongejan—de Groot nog een
jeugdverhaal: Prins Pater.

Het geheele nummer is rijk geïllustreerd, met tekst-
afbeeldingen zoowel als met afzonderlijke platen.

In ons land verschijnen heel wat vertaalde romans.
Volgens de statistieken bedraagt het aantal ongeveer
hetzelfde als van de oorspronkelijke Nederlandse
romans. Omgekeerd gebeurt het zelden, dat een Neder-
landsche roman in een ander land vertaald en uit-
gegeven wordt. Slechts aan enkele Nederlandse
auteurs valt 'voorrecht te beurt hun werk in een
vreemde taal te zien verschijnen.

De boeken van Mevr. A. van Hoogstraten—Schoch
blijken evenals in ons eigen land ook in 't buitenland
gezocht te zijn. Dezer dagen verscheen een Zweedsche
vertaling van haar bekende boek „Gouden Teugels“. Van
de Deutsche vertaling van dit werk verscheen nu reeds
de derde druk, terwijl de vertaling van „De Lange
Weg“ onlangs in tweeden druk verscheen.

Ter recensie ontvangen:

De Christelijke Illustratie De Spiegel, uitgave N.V.
Gebrs Zomer & Keuning's Uitg.-Mij te Wageningen, met
veel actuele foto's en belletrie, verzorgd door tal van
medewerkers: Johanna Breevoort, Annie Vreeland, K.
Lantermans, K. Menk, K. Norel, M. v. d. Staal, G. J.
Peelen, M. Martien.

Ook in de artikelen veel afwisseling: Saarprobleem.
De Westfriezen, Hoe de Bijbel tot ons kwam, Slavernij,
Psychotechniek, De geschiedenis van de krant, Actueel
allerlei.

De Chr. Weekillustratie: Het Schouw-
venster. Uitgave H. A. v. Bottenburg, Prinsengracht
493, Amsterdam, met de bijlage: „Het kleine Schouw-
venster“, weer met talrijke foto's en belletristische bi-
dragen van verschillende medewerkers: G. C. Hooge-
werff, Paula, H. Ringelstein, W. Hoekstra, Jilles Lim-
burg, H. Kingmans, Mary Pos, Corry Westerbrink.
Interessante artikeltjes worden ook gegeven op politiek
gebied; Genève, Opstand in Spanje, Duitsland.

't Geïllustreerd Weekblad Timotheüs.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve te Zwolle, met stichte-
lijke overdenkingen van J. N. Voorhoeve en C. H. Spur-
geon. Besprekingen over personen uit heden en verleden:
Reisbeschrijvingen, Opvoeding en Onderwijs, Poëzie en
Menselwerk. Versierd met vele kunstfoto's.

De Zaaier. Uitgave van de Geref. Kerken in Ned.-
Indië. Een blad ter verbreiding der Christelijke gedachten
in Ned.-Indië, bestaande uit: Hoofdblad, Vrouwenblad,
Jeugdblad en Varia, met Schriftbeschouwingen, Reis-
indrukken, Wereldschouw. 't Jeugdblad wordt verzorgd
door Tine Bonnema voor Bijb. Gesch.

De Jonge Vrouw. Uitgave: Bosch & Keuning te
Baarn. Een geïllustreerd Chr. Maandblad met meditaties,
lichaamssoef, voor de vrouw; een rubriek: Practische
dingen. Verhalen en kunstfoto's.

Ons Reisblad, orgaan van de Ned. Chr. Reisver-
eeniging. Adres: Den Haag, Weteringdijk 22a. Het blad,
dat om de 14 dagen verschijnt, bevat vooral reispro-
gramma's.